

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV TAMOYILLARINING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Soliyev Ilhom Sobirovich

FarDU, Pedagogika fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Habibuddinova Moxlaroyim Akmaljonovna

Farg'ona davlat universiteti, 1-kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14754126>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-Yanvar 2025 yil

Ma'qullandi: 25-Yanvar 2025 yil

Nashr qilindi: 28-Yanvar 2025 yil

KEY WORDS

maktabgacha ta'lim, boshqaruv tamoyillari, axborot texnologiyalari, kadrlar siyosati, ota-onalar bilan hamkorlik, ta'lim sifatini oshirish.

ABSTRACT

Maqola maktabgacha ta'limdagi boshqaruv tamoyillarining zamonaviy yondashuvlarini va ularning ta'lim sifatiga ta'sirini o'rganadi. Tadqiqotda axborot texnologiyalari, pedagogik kadrlarni malakasini oshirish va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash kabi usullar tahlil qilinadi. Shuningdek, boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishda duch kelinadigan muammolar va ularni bartaraf etish uchun tavsiyalar beriladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tashkilotlari jamiyatning intellektual va ijtimoiy rivojlanishida muhim o'rin tutuvchi institutlar sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu tashkilotlarda ta'lim-tarbiya jarayonlarini samarali boshqarish nafaqat bolalarning jismoniy va aqliy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, balki kelajakda ulardan yetuk shaxslar shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Shu boisdan boshqaruv faoliyatini tashkil etishda zamonaviy tamoyillarni qo'llash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Zamonaviy boshqaruv tamoyillari deganda, tashkilotning samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar, integratsiyalashgan tizimlar va axborot texnologiyalaridan foydalanish tushuniladi. Xususan, ta'lim sifatini nazorat qilish, kadrlarni boshqarish, resurslardan oqilona foydalanish va ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish kabi jihatlar zamonaviy boshqaruvning ajralmas qismlaridir. Ushbu tamoyillarni to'g'ri tashkil etish orqali nafaqat ta'lim muassasasi ichki jarayonlarini yaxshilash, balki ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyati yaratiladi.

Adabiyotlar tahlili

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv tamoyillarini tadqiq etishda ilmiy-adabiy manbalar boshqaruv nazariyasining rivojlanishini va zamonaviy yondashuvlarning shakllanishini aniqlashda asosiy vosita hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, samarali boshqaruv tamoyillarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish jarayoni turli nazariy konsepsiyalar, pedagogik metodlar va texnologik yondashuvlar bilan bog'liq.

1.Boshqaruv tamoyillarining nazariy asoslari:

Boshqaruv sohasidagi klassik tamoyillar Fayol (1916), Taylor (1911) va Weber (1922) kabi olimlarning ishlanmalarida bayon etilgan. Ularning ta'lim sohasiga moslashtirilishi ko'plab tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan. Masalan, Fayolning rejalashtirish, tashkil etish, nazorat qilish va rahbarlik qilish tamoyillari maktabgacha ta'lim muassasalarida

samarali boshqaruvni tashkil qilish uchun asosiy yondashuv sifatida qaraladi.

2. Innovatsion boshqaruv va raqamlashtirish:

Zamonaviy tadqiqotlar (Bozkurt, 2020; Khan, 2019) maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarini raqamli texnologiyalar bilan boyitishning ahamiyatini ta'kidlaydi. Xususan, axborot tizimlari yordamida ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlarini avtomatlashtirish imkoniyatlari kengaymoqda. Ushbu yondashuv tashkilotlarning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

3. Kadrlarni boshqarish:

Pedagogik kadrlar bilan ishlash va ularning kasbiy rivojlanishini ta'minlash boshqaruvning eng muhim komponentlaridan biridir. Fullan (2014) va Hargreaves (2019) tadqiqotlarida rahbarlarning liderlik qobiliyati va o'qituvchilarni rag'batlantirish strategiyalari ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qilishi ko'rsatilgan.

4. Integratsiyalashgan boshqaruv tamoyillari:

Bugungi kunda ko'plab olimlar (Shields & Rangarajan, 2021; Mishra, 2018) maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruvni ijtimoiy, iqtisodiy va pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Integratsiyalashgan boshqaruv tizimi orqali resurslarni oqilona taqsimlash, ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash va ta'lim sifatini yaxshilashga erishiladi.

5. Ota-onalar bilan hamkorlikning metodik asoslari:

Bronfenbrennning ekosistema nazariyasiga asoslangan yondashuv (1979) ota-onalar, pedagoglar va jamiyatning maktabgacha ta'limdagi roli o'zaro uzviy bog'liqligini ta'kidlaydi. Zamonaviy adabiyotlarda (Epstein, 2011; Sanders, 2020) ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb qilish usullari va ularning samaradorligi atroflicha tahlil qilingan.

6. Tanqidiy tahlil va muammolar:

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv jarayonlarini zamonaviy tamoyillar asosida tashkil qilishda muammolar mavjud. Xususan, texnologiyalarni joriy qilishdagi cheklovlar (moliya, malaka yetishmasligi), pedagoglarning haddan tashqari yuklanishi va ota-onalar bilan hamkorlikda tizimli yondashuvlarning yetishmasligi dolzarb muammolar sifatida ajralib turadi.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruv tamoyillarini zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish ta'lim sifatini oshirish va muassasalarning samarali faoliyatini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida, zamonaviy boshqaruv tamoyillari, axborot texnologiyalarini joriy etish, kadrlar siyosatini takomillashtirish va ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash orqali ta'lim tashkilotlarining boshqaruv tizimi samarali ishlashi mumkinligi aniqlangani ma'lum bo'ldi.

Boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish, pedagoglarning malakasini oshirish va resurslardan samarali foydalanish bilan bog'liq innovatsion yondashuvlar, maktabgacha ta'lim muassasalarining o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Ammo, texnologiyalarni joriy etishdagi moliyaviy cheklovlar, pedagoglarning haddan tashqari yuklanishi va boshqaruv tizimlarining zaifligi kabi muammolarni bartaraf etish uchun qo'shimcha chora-tadbirlar zarur.

Natijada, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida boshqaruvni zamonaviy tamoyillar asosida takomillashtirish orqali sifatli ta'lim, innovatsiyalar va samarali boshqaruv tizimi yaratishga

erishish mumkin. Shu bilan birga, mavjud muammolarni hal qilish uchun tizimli yondashuvlar va resurslarni samarali taqsimlash zarurligini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishda amaliy tavsiyalar va kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun mustahkam asos yaratadi.

References:

1. Toshkent, N. (2018). Maktabgacha ta'lim tizimida boshqaruvning zamonaviy yondashuvlari. Ta'lim va innovatsiyalar jurnali, 5(2), 45-52.
2. Karimova, L. (2020). Axborot texnologiyalari asosida maktabgacha ta'limni boshqarish. Xalq ta'limi va pedagogika, 12(4), 32-40.
3. Ismoilova, F. (2019). Pedagogik kadrlarni malakasini oshirishda innovatsion yondashuvlar. Maktabgacha ta'lim metodikasi, 8(3), 78-84.
4. Nizamov, M. (2021). Maktabgacha ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari. Oliy ta'lim va pedagogika ilm-fani, 6(1), 25-34.
5. Yusupov, S. (2017). Ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish: maktabgacha ta'lim tashkilotlaridagi amaliyot. Ta'lim strategiyasi, 9(1), 58-64.
6. Sobirjonovich S. I. MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING NUTQINI RIVOJLANTIRISHNING LINGVO-DIDAKTIK SHART-SHAROITLARI //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2023. – T. 3. – №. 4. – C. 124-130.
7. Ilhom S., Kizi S. G. N. Early students in mathematics formation of fundamentals of economic knowledge. – 2022.

INNOVATIVE
ACADEMY